

ВИРАЖАЛЬНІ ЗАСОБИ ХУДОЖНЬОЇ МОВИ ФЕДОРА ПОТУШНЯКА

Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Філологія.

Випуск 2 (50)

УДК 811.161.2'42:82-1

DOI:10.24144/2663-6840/2023.2(50).408–415

Сньозик Г. Виразальні засоби художньої мови Федора Потушняка; кількість бібліографічних джерел – 16; мова українська.

Анотація. У статті здійснено аналіз функціонування та особливостей вживання виразальних засобів художньої мови на прикладі епітетів і порівнянь у мовотворчості Федора Потушняка. З'ясовано, що в сучасній лінгвістиці немає узгодженості щодо визначення епітета. Більшість дослідників визначає епітет як художнє означення, акцентуючи увагу на його образно-естетичній функції. Спроби лінгвістів уніфікувати епітетну систему мотивували появу різних класифікацій. Усталеним є поділ епітетів на лексико-семантичні групи, з-поміж яких виділяють епітети зорової семантики; епітети внутрішньо-психологічного сприймання. Серед внутрішньочуттєвих епітетів окремо виділяють одоративні та емотивні епітети. Окремі поля тропіки перетинаються, у результаті чого утворюються тропи-гібриди, зокрема епітети-гібриди. Крім цього, у статті відображено проблему «порівняння», визначення місця та функцій порівняльних конструкцій у системі мовних одиниць української мови. З'ясовано, що в мовознавчих працях порівняння на сьогодні більш-менш опрацьовано як мовний засіб художнього зображення дійсності.

Доведено, що домінуючими в художніх творах Ф. Потушняка є ад'єктивні епітети, а найменше – адвербіальних епітетів. Серед епітетів за значенням виділено епітети зорової семантики, внутрішньо-психологічного сприйняття, акустичні, смакові, тактильні. Звернуто увагу на кольоративи як одну із найбільших груп епітетів зорової семантики та контрастні епітетні сполучення. Велика увага приділена функціонуванню іменникових апозитивних конструкцій епітетів у мовотворчості Ф. Потушняка. За способом взаємодії з означуваним словом та місцем щодо нього виділено кілька груп апозитивних епітетів. Епітетні сполучення також поділено на декілька тематичних груп за характером граматичного вираження основ та їх структурою.

На підставі врахування специфіки основи порівняння в поезіях Ф. Потушняка виокремлено групи компаративем із імпліцитним показником, які становлять конструкції з родовим відмінком однини і множини у порівняльному значенні, а також конструкції з орудним відмінком. З'ясовано також способи вираження досліджуваних порівнянь та їх функціональні особливості.

Ключові слова: епітет, виразальні засоби, мовотворчість, порівняння, Федір Потушняк.

Постановка проблеми. Дослідження словесно-художньої практики українських письменників має давню традицію й залишається на часі. Мова художнього твору постійно перебуває в колі пріоритетних об'єктів уваги мовознавців, які вивчають індивідуально стильову манеру автора, способи й форми відображення ним внутрішнього світу, його поглядів та переконань. Вивчення мови художніх творів дозволяє оцінити процес постійного стилістичного збагачення художніх засобів національної мови завдяки використанню митцями оригінальних художніх прийомів, ефективних стилістичних способів впливу на читача. Основним об'єктом вивчення мовотворчості письменника є мова його художніх творів, сукупність мовновиразальних засобів. Зупинимось, зокрема, на тих, що найкраще репрезентуються в поезіях Ф. Потушняка.

Аналіз досліджень. Вивчення функціонування та особливостей вживання виразальних засобів художньої мови здійснюється як у літературознавстві, так і з погляду мовознавства. Серед вітчизняних лінгвістів, які досліджували виразальні засоби художньої мови письменників, варто згадати С.П. Бирик, Л.К. Гливінську, К.Ю. Голобородько, Г. Городиловську, В.П. Дроздовського, Н.С. Дужик, С.Я. Єрмоленко, І.І. Коломієць, Т.І. Крупеньову, Т.Д. Лішук, А.К. Мойсієнка, О.С. Переломову, В.В. Русанівського, Т.Ф.Семашко, С.А. Січкара,

Н.М. Сологуб, Л.О. Ставицьку, С.А. Шуляк та ін., які сходилися на думці, що дослідження індивідуального стилю тісно пов'язане з проблемами мовної картини світу та мовної особистості письменника. Виразальні засоби слугували предметом дослідження не лише українських, але й багатьох зарубіжних мовознавців, зокрема Д. Крістала та М. Г. Абрамса.

У сучасній лінгвістиці немає узгодженості щодо визначення епітета, його призначення в мові. Це спричинено складністю, багатоаспектністю самого поняття. Полісемантичність переважної більшості означень дає змогу їм сполучатися з багатьма лексемами, різними за значенням; тим самим звуковим та морфологічним складом передавати і безпосередні, об'єктивні ознаки предметів, і вільно характеризувати предмет на основі метафоричного перенесення ознаки (за подібністю кольору, форми, призначення тощо). Більшість дослідників визначають епітет як художнє означення, акцентуючи увагу на його образно-естетичній функції. Так, автори словника лінгвістичних термінів Д. Ганич, І. Олійник подають таке визначення: «Епітет – один із основних тропів, художнє образне означення, що підкреслює характерну рису, визначальну якість предмета, поняття, дії. Найчастіше епітетами виступають означення-прикметники, у широкому розумінні епітетами називають іменники-прикладки, а також прислівники, які

метафорично пояснюють дієслово» [Ганич, Олійник 1985, с. 76]. На думку авторів словника епітетів української мови (С. Бирик, С. Єрмоленко, Л. Пустовіт), епітет – це «будь-яке художнє означення, призначення якого, як свідчить його етимологічне походження, виявляється в тому, щоб надати предмету поетичності та живопису, тобто визначити індивідуальну якість предмета, яка належить лише йому одному і не переноситься на інші предмети. Серед усієї різноманітності тропів української мови епітет відзначається тим, що виявляє неосяжні можливості мови у сполучуваності, поєднанні слів» [Бирик 1998, с. 1]. М. Пентилюк епітетом називає художнє означення, яке дає образну характеристику предметові, явищу, особі. На її думку, слово у тексті стає епітетом і виражає авторське сприймання світу [Пентилюк 1994, с. 76]. У підручнику за редакцією Л. І. Мацько епітет розглядається як словесний художній засіб, художнє образне означення, що підкреслює характерну рису, визначальну якість явища, предмета, поняття дії [Мацько 2003, с. 338]. Подібне визначення цього терміна подають О. Кульбабська й О. Кардашук: «художнє, естетично-марковане означення, яке постійно стоїть біля дистрибута, семантично реалізує атрибутивні значення та граматично порізному виражається» [Кульбабська 2006, с. 257]. Р. Зорівчак розглядає епітет як стилістичний засіб, в основі якого лежить взаємозв'язок емоційного й логічного значення означуваного слова. Від звичайного означення (або ж обставини способу дії, коли йдеться про епітети, виражені прислівниками) епітет відрізняється переносним і, тим самим, експресивним значенням [Зорівчак 2008]. І. Кочан наголошує на тому, що епітет – це лексико-синтаксичний троп, оскільки він виконує функцію означення чи обставини, вжитих не обов'язково в переносному значенні, а обов'язково – з наявними емотивними або експресивними конотаціями, завдяки яким автор виражає своє ставлення до оточуваного [Кочан 2008, с. 106]. Британський лінгвіст Девід Крістал [Crystal 2001, р. 103] описує епітет як слово чи фразу, що характеризує іменник та асоціюється з ним. Подібне визначення наводить Мейер Говард Абрамс [Abrams 2009, р. 393]: «епітет є критичним терміном, що використовується для опису відмінних рис персонажа, предмета або явища». Найбільш повне, на нашу думку, тлумачення цього поняття подає О. Селіванова: «Епітет – стилістична фігура, троп, що є означенням чи обставиною в реченні як атрибут предмета, дії, стану й характеризується високою емотивно-експресивною зарядженістю, оцінністю й образністю. Епітет має метафоричну або метонімічну природу. У широкому розумінні епітет є не лише метафорою чи метонімією, а й будь-яким емоційно-оціночним атрибутом» [Селіванова 2006, с. 145]. Такий підхід свідчить про те, що дослідниця звертає увагу не тільки на експресивну сутність художнього означення, а й на зв'язок епітета з іншими тропами, тобто розглядає його в тропеїчній системі української мови.

Спроби лінгвістів уніфікувати епітетну систему мотивували появу різних класифікацій. Так, В. Красавіна розглядає епітети на матеріалі художньої лі-

тератури з традиційним поділом їх на логічні та художні (власне епітети) означення, на постійні (фольклорного походження), загальномовні та індивідуально-авторські [Красавіна 2005]. О. Кульбабська, О. Кардашук вважають, що тропеїчна конструкція відзначається ритміко-інтонаційною та змістовою завершеністю. Це дозволяє класифікувати епітети за ступенем усталеності зв'язку між компонентами синтагми на постійні та оригінальні [Кульбабська 2006]. Такий підхід помічаємо і в дисертаційному дослідженні «Епітет у системі тропів сучасної англійської мови» Т. Онопрієнко. Дослідниця розглядає епітет як первинний троп в аспекті генезису і як системотвірний центр тропіки і пропонує класифікувати епітети з розподілом їх на узуально-асоціативні й оказіонально-асоціативні [Онопрієнко 2002]. Усталеним є поділ епітетів на лексико-семантичні групи, з-поміж яких виділяють епітети зорової семантики; епітети внутрішньо-психологічного сприймання. Серед внутрішньочуттєвих епітетів окремо виділяють одоративні та емотивні епітети.

Проблема «порівняння», визначення місця та функцій порівняльних конструкцій у системі мовних одиниць української мови віддавна цікавила філософів і логіків. Проте, в мовознавчих працях порівняння на сьогодні більш-менш опрацьовано як мовний засіб художнього зображення дійсності. За О. О. Селівановою, порівняння визначено як стилістичну фігуру: «Порівняння – стилістична фігура, представлена різними синтаксичними конструкціями, що відображають мисленнєву операцію поєднання обох предметів, явищ, ситуацій, ознак на підставі їхнього уподібнення, установлення аналогій між ними» [Селіванова 2006, с. 475].

Цьому аспектові присвятили свої праці українські дослідники художнього тексту С.Я. Єрмоленко, Н.М. Сологуб та інші мовознавці. Дослідженню формально-граматичної природи порівняльних конструкцій присвячено праці І.К. Кучеренка, М.І. Вихристюк і М.С. Заборної. Як функціонально-семантичну категорію порівняння розглядала Н.П. Шаповалова. Аналізові підлягали орудні порівняння (М.Я. Плющ), порівняльні синтаксичні конструкції (І.Г. Чередниченко, Р.О. Христіанінова, Д.Х. Баранник). Різні аспекти порівнянь в українській мові стали предметом дисертаційних досліджень Г.Я. Довженко (1969), Л.В. Голоюх (1996), М.С. Заборної (1997), Н.П. Шаповалової (1998), Л.В. Прокопчук (2000), С.М. Рошко (2001). Причому аналіз різних типів конструкцій проводився на матеріалі художньої літератури. У вивченні граматичної природи порівнянь, функцій у різних стилях мови у вітчизняному мовознавстві дотепер зроблено недостатньо. Поглибленої інтерпретації вимагає і поняття «порівняння». З'ясування його сутності як мовного явища усе ще викликає труднощі.

Мета статті, завдання. Мета нашої роботи полягає у з'ясуванні функціонування виражальних засобів у творчості Ф. Потушняка, які представлені епітетами й порівняннями. Зазначена мета передбачає вирішення таких завдань: розглянути трактування й ознайомитись із класифікаціями

епітетів і порівнянь; визначити групи епітетів за граматичним вираженням, за значенням, за структурою у творчості Ф. Потушняка; окреслити групи порівняльних конструкцій та з'ясувати їх роль у досліджуваних поезіях; визначити функціональні особливості виражальних засобів, які представлені епітетами і порівняннями у художній мові митця.

Методи та методика дослідження. У роботі використано загальнонаукові методи аналізу та синтезу під час визначення поняття «епітет», а також опрацювання необхідної інформації. При виділенні та систематизації епітетів використано описовий метод. Дедукцію застосовано для отримання часткових висновків на основі загальних положень. При аналізі порівняльних конструкцій використано лінгвостилістичний аналіз, контекстуально-інтерпретаційний метод та метод кількісних підрахунків.

Виклад основного матеріалу. Для розуміння авторського задуму та повного дослідження мовного світу необхідно проаналізувати різні групи лексики, що використовуються в художньому тексті. У роботі акцентовано увагу на виражальних засобах художньої мови Ф. Потушняка, що репрезентована епітетами й порівняннями.

Серед поетів ХХ століття яскравою палітрою інтелектуалізму вирізняється творчість Ф. Потушняка. Тривалий час творчість митця замовчувалася. Це зумовлено передусім ідеологічними тенденціями. Однак на сьогодні ми маємо змогу відкрити нові аспекти його творчого доробку.

Поезія Ф. Потушняка ще не була об'єктом мовозначого вивчення під таким кутом зору. Дослідники творчості письменника звертали увагу на місце митця в літературному контексті доби, на історію написання творів, з'ясували провідні мотиви лірики, ідейний зміст його поетичних збірок та ін.

Художні твори Ф. Потушняка оригінальні та самобутні, це відображено передусім на рівні поетичної мови. Різноманіття тропів, неординарність у виборі стилістичних фігур, багатозначність образів – ознаки творчої індивідуальності даного поета.

Епітет у поезії Ф. Потушняка стає інструментом, завдяки якому твориться авторська картина почуттів і переживань, твориться нова естетична дійсність. За граматичним вираженням виділяємо такі групи епітетів: ад'єктивні, дієприкметникові та адвербіальні.

Прикладами ад'єктивних епітетів у поетичних творах Ф. Потушняка є: *змій крилатий* [Потушняк 2007, с. 56], *ніжний сон* [Потушняк 2007, с. 56], *ясне миготання* [Потушняк 2007, с. 56], *сині дими* [Потушняк 2007, с. 56], *весняні соки* [Потушняк 2007, с. 56], *таємні кроки* [Потушняк 2007, с. 56], *срібні колоски* [Потушняк 2007, с. 56], *скриті затоки* [Потушняк 2007, с. 57], *серце сонне* [Потушняк 2007, с. 57], *ліси бездонні* [Потушняк 2007, с. 57], *серце земне* [Потушняк 2007, с. 57], *човни сині* [Потушняк 2007, с. 57], *тихі співу* [Потушняк 2007, с. 57], *ніч осіння* [Потушняк 2007, с. 58], *острі блиски* [Потушняк 2007, с. 58], *стрункі стріли* [Потушняк 2007, с. 58], *незнані птахи* [Потушняк 2007, с. 58], *світлий ранок* [Потушняк 2007, с. 58], *мраморні*

гори [Потушняк 2007, с. 58], *подихи одвічні* [Потушняк 2007, с. 58], *темні струї* [Потушняк 2007, с. 58], *таємні віддалі* [Потушняк 2007, с. 58], *кривава миска* [Потушняк 2007, с. 59], *прозоре слово* [Потушняк 2007, с. 59], *думи сині* [Потушняк 2007, с. 59], *ясні зорі* [Потушняк 2007, с. 59], *ніж космічний* [Потушняк 2007, с. 59], *дзвони голосні* [Потушняк 2007, с. 60], *сни дівочі* [Потушняк 2007, с. 60], *невидимі переливи* [Потушняк 2007, с. 60], *дикі зливи* [Потушняк 2007, с. 60], *бурний спів* [Потушняк 2007, с. 60], *шлях далекий* [Потушняк 2007, с. 60], *зоря рання* [Потушняк 2007, с. 60], *ваза мармурова* [Потушняк 2007, с. 60], *весняні ріки* [Потушняк 2007, с. 60], *пісня хвора* [Потушняк 2007, с. 60], *світле море* [Потушняк 2007, с. 60], *незнанні муки* [Потушняк 2007, с. 61], *холодні струї* [Потушняк 2007, с. 61], *думи кволі* [Потушняк 2007, с. 61], *буйні соки* [Потушняк 2007, с. 61], *сльоза тепла* [Потушняк 2007, с. 61] та ін. Такі епітети домінують у поезії Ф. Потушняка.

Серед дієприкметникових художніх означень виділяємо такі: *скриті надії* [Потушняк 2007, с. 56], *віщі кроки* [Потушняк 2007, с. 56], *нечутні твої крила* [Потушняк 2007, с. 56], *непізнані дороги* [Потушняк 2007, с. 57], *чийсь втомлені ноги* [Потушняк 2007, с. 57], *подихи живучі* [Потушняк 2007, с. 57], *схоронені ключі* [Потушняк 2007, с. 58], *поломане проміння* [Потушняк 2007, с. 60], *обличчю постарілим* [Потушняк 2007, с. 61], *згаслих повітрів* [Потушняк 2007, с. 61], *душі незнанні* [Потушняк 2007, с. 61], *серце заперте* [Потушняк 2007, с. 62], *проміння живучі* [Потушняк 2007, с. 62], *забутий цвіт* [Потушняк 2007, с. 62], *джерела забуті* [Потушняк 2007, с. 64], *зів'ялі пелюстки* [Потушняк 2007, с. 66], *грішні долони* [Потушняк 2007, с. 66], *віщій птах* [Потушняк 2007, с. 66], *візки незнані* [Потушняк 2007, с. 66], *кораблі горючі* [Потушняк 2007, с. 69], *загублені кінці* [Потушняк 2007, с. 69], *втоплене сонце* [Потушняк 2007, с. 69], *кристали горючі* [Потушняк 2007, с. 69], *сонце втоплене* [Потушняк 2007, с. 71], *дозрілий овоч* [Потушняк 2007, с. 72], *живучий гомін* [Потушняк 2007, с. 73], *незнані птаці* [Потушняк 2007, с. 74], *дозріле сонце* [Потушняк 2007, с. 74], *віщій спів* [Потушняк 2007, с. 75], *грань жевріюча* [Потушняк 2007, с. 76], *незнані птахи* [Потушняк 2007, с. 76], *всміхнені очі* [Потушняк 2007, с. 76].

Меншу кількість у поезії Ф. Потушняка становлять адвербіальні епітети: *лунає дзвінко* [Потушняк 2007, с. 58], *упали тихо* [Потушняк 2007, с. 58], *дико стугонить* [Потушняк 2007, с. 59], *проходиш тайно* [Потушняк 2007, с. 61], *лунають дивно* [Потушняк 2007, с. 62], *глядить прозоро* [Потушняк 2007, с. 62], *всміхнулась ніжно* [Потушняк 2007, с. 63], *тихо співає* [Потушняк 2007, с. 63].

Відповідно до класифікації Л. Шутової [Шутова 2003, с. 7] серед епітетів за значенням виділяємо: епітети зорової семантики, внутрішньо-психологічного сприйняття, акустичні, смакові, тактильні.

Епітети зорової семантики: *змійні й дивні твої очі* [Потушняк 2007, с. 61], *незримі брови* [Потушняк 2007, с. 64], *невідомість стоока* [Потушняк

2007, с. 68], *зеленоокі сні* [Потушняк 2007, с. 72], *зеленоока ніжна тінь* [Потушняк 2007, с. 73], *стоокі глибокі кроки* [Потушняк 2007, с. 74], *всміхнені очі* [Потушняк 2007, с. 76], *кароокій туман* [Потушняк 2007, с. 78], *зеленоокий сон* [Потушняк 2007, с. 80].

Серед епітетів зорової семантики найбільшу групу становлять художні означення, які розкривають авторську кольорову візію світу. Це такі кольоративи, як: *багряний, білий, зелений, золотий, мармуровий, мраморний, сивий, синій, срібний, червоний, чорний: міць багряна* [Потушняк 2007, с. 75]; *біла тінь* [Потушняк 2007, с. 64], *білий дім* [Потушняк 2007, с. 76], *білі руки* [Потушняк 2007, с. 83], *білі хати* [Потушняк 2007, с. 83]; *зелена зірниця* [Потушняк 2007, с. 69], *зелене плесо* [Потушняк 2007, с. 74], *зелений змії* [Потушняк 2007, с. 74], *зелений вітер* [Потушняк 2007, с. 79], *зелений ранок* [Потушняк 2007, с. 79], *зелений кінь* [Потушняк 2007, с. 82]; *гомін золотий* [Потушняк 2007, с. 61], *скиби золоті* [Потушняк 2007, с. 63], *ріки золоті* [Потушняк 2007, с. 69], *золоті замки* [Потушняк 2007, с. 70], *золоте віття* [Потушняк 2007, с. 71], *золота стопа* [Потушняк 2007, с. 72], *золота рибка* [Потушняк 2007, с. 73], *змія золота* [Потушняк 2007, с. 78], *дзвоник золотий* [Потушняк 2007, с. 79]; *ваза мармурова* [Потушняк 2007, с. 60]; *мраморні гори* [Потушняк 2007, с. 58]; *колос сивий* [Потушняк 2007, с. 81]; *сині дими* [Потушняк 2007, с. 56], *човни сині* [Потушняк 2007, с. 57], *думи сині* [Потушняк 2007, с. 59], *синій дим* [Потушняк 2007, с. 59], *небо синє* [Потушняк 2007, с. 59], *тасмність синю* [Потушняк 2007, с. 62], *синій птах* [Потушняк 2007, с. 62], *хвилі сині* [Потушняк 2007, с. 66], *вічність синя* [Потушняк 2007, с. 66], *синій голуб* [Потушняк 2007, с. 72], *промінь синій* [Потушняк 2007, с. 74], *дзвінки далекі сині висі* [Потушняк 2007, с. 75], *мраки сині* [Потушняк 2007, с. 76], *тіні сині* [Потушняк 2007, с. 77]; *срібні колоски* [Потушняк 2007, с. 56], *срібні чаши* [Потушняк 2007, с. 63], *срібний шлях* [Потушняк 2007, с. 63], *срібний гомін* [Потушняк 2007, с. 66], *срібні вечори* [Потушняк 2007, с. 73], *срібний промінь* [Потушняк 2007, с. 74], *срібні стопи* [Потушняк 2007, с. 77], *срібний замок* [Потушняк 2007, с. 83]; *червона скриня* [Потушняк 2007, с. 60], *червоне клоччя* [Потушняк 2007, с. 70], *червоний корінь* [Потушняк 2007, с. 74], *червоні лиця* [Потушняк 2007, с. 74], *червону китку* [Потушняк 2007, с. 78], *червона грань* [Потушняк 2007, с. 78], *червоні ріки* [Потушняк 2007, с. 78], *ніч червона* [Потушняк 2007, с. 82]; *чорна тьма* [Потушняк 2007, с. 57], *чорні віконниці* [Потушняк 2007, с. 59], *чорна мла* [Потушняк 2007, с. 63], *чорні скали* [Потушняк 2007, с. 74], *чорний обруч* [Потушняк 2007, с. 77], *чорний, мудрий камінь* [Потушняк 2007, с. 80], *чорні діви* [Потушняк 2007, с. 84].

Спостерігаємо також у поезіях Ф. Потушняка й використання контрастних епітетів зорової семантики, таких як *блідий, кривавий, невидимий, прозорий, світлий, стемнілий, темний, туманний, ясний: суворих блідих днів* [Потушняк 2007, с. 58], *бліда синь* [Потушняк 2007, с. 77]; *кривава миска* [Потушняк 2007, с. 59], *криваві руки* [Потушняк

2007, с. 62], *криваві щоки* [Потушняк 2007, с. 77]; *невидимі переливи* [Потушняк 2007, с. 60]; *прозоре слово* [Потушняк 2007, с. 59], *глядить прозоро* [Потушняк 2007, с. 62], *прозорій ночі* [Потушняк 2007, с. 64]; *світлий ранок* [Потушняк 2007, с. 58], *світле море* [Потушняк 2007, с. 60]; *стемнілих вікон* [Потушняк 2007, с. 81]; *темні струї* [Потушняк 2007, с. 58], *темні звори* [Потушняк 2007, с. 75], *темній сині* [Потушняк 2007, с. 73]; *туманних вечорів* [Потушняк 2007, с. 68], *води дикі і туманні* [Потушняк 2007, с. 62], *струї тасмних і туманних* [Потушняк 2007, с. 62]; *ясне миготання* [Потушняк 2007, с. 56], *ясні зорі* [Потушняк 2007, с. 59], *ясний слід* [Потушняк 2007, с. 63].

Для описів зовнішнього і внутрішнього портрета людини визначальними є такі епітети із семою 'колір' – білий, золотий, кривавий, червоний, чорний. Ці художні означення послідовно поєднуються з одиницями тематичної групи «соматизми» (лице, руки, стопа, щоки): *криваві руки* [Потушняк 2007, с. 62], *золота стопа* [Потушняк 2007, с. 72], *червоні лиця* [Потушняк 2007, с. 74], *срібні стопи* [Потушняк 2007, с. 77], *криваві щоки* [Потушняк 2007, с. 77], *білі руки* [Потушняк 2007, с. 83]. Означення із смислотвірними семами 'білий', 'зелений', 'золотий', 'срібний', 'червоний' групуються здебільшого навколо конкретних назв: *лице, руки, щоки, кров, гори, шлях, луг, колоски, вино, вітер, дім, замки, вітрила, ріки, вечір, ранок, ніч, змії, кінь, рибка, трави* та ін. Одночні означення із смислотвірними семами 'мармуровий', 'мраморний', 'сивий' поєднані із конкретними назвами (ваза, гори, колос), а от одиночне означення із смислотвірною семою 'багряний' ('густо-червоний, пурпуровий' – СУМ, I, с. 85) поєднано із абстрактною назвою – *міць* ('велика сила чого-небудь; могутність' – СУМ, IV, с. 759). Означення із смислотвірними семами 'синій' і 'чорний' групуються навколо і конкретних (*дим, човни, небо, птах, хвилі, голуб, промінь*) й абстрактних (*думи, тасмничість, вічність*) назв. Епітети синій ('який має забарвлення одного з основних кольорів спектра – середній між голубим і фіолетовим' – СУМ, IX, с. 182) і чорний ('кольору сажі, вугілля, найтемніший; протилежне білий' – СУМ, XI, с. 352) – найчастотніші кольоративи у досліджуваному матеріалі. У такому поєднанні вони здебільшого зберігають зафіксоване словниками загально-мовне значення й постають у контексті описів зображуваних предметів чи явищ. Естетичне і власне кольорне значення увиразнюють прикметникові конкретизатори міри й ступеня вираження ознаки.

Епітети внутрішньо-психологічного сприймання. До епітетів, що відображають внутрішні ознаки і властивості предметного світу або такі, що уявно «приписуються» природі, речам, предметам, належать такі: *буїні соки* [Потушняк 2007, с. 61], *веселий день* [Потушняк 2007, с. 78], *дні глибокі* [Потушняк 2007, с. 63], *дикі зливи* [Потушняк 2007, с. 60], *заспані будні* [Потушняк 2007, с. 80]; *думи кволі* [Потушняк 2007, с. 61], *змії крилатий* [Потушняк 2007, с. 56], *мертві ріки* [Потушняк 2007, с. 81]; *стріли променисті* [Потушняк 2007, с. 71];

світлове дно [Потушняк 2007, с. 71]; *сліпий льот* [Потушняк 2007, с. 75], *сонні тучі* [Потушняк 2007, с. 62], *таємні кроки* [Потушняк 2007, с. 56] та ін.

Відтворюючи красу природу та психологічного стану ліричного героя за допомогою епітетів зорової семантики, Ф. Потушняк у своїй ліриці використовує й акустичні епітети. І тут він вдається до контрастів, змінюючи звукову амплітуду: *тихий шум* [Потушняк 2007, с. 64], *пісня хвора* [Потушняк 2007, с. 60], *чарівні ячання* [Потушняк 2007, с. 76], *сонні хори* [Потушняк 2007, с. 64], *кучерявий спів* [Потушняк 2007, с. 82], *кволий спів* [Потушняк 2007, с. 81], *грізне ячання* [Потушняк 2007, с. 74], *тихі співи* [Потушняк 2007, с. 57], *тихому безлюдному просторі* [Потушняк 2007, с. 57], *тихому серпанку* [Потушняк 2007, с. 60], *тихій ночі* [Потушняк 2007, с. 64], *тихі міні* [Потушняк 2007, с. 64], *тихі верби* [Потушняк 2007, с. 64], *тихий став* [Потушняк 2007, с. 64], *тихі мрії* [Потушняк 2007, с. 64], *тихих снів* [Потушняк 2007, с. 64], *тихі води* [Потушняк 2007, с. 64], *дзвінки дзвони* [Потушняк 2007, с. 69], *тихий сум* [Потушняк 2007, с. 71], *птиці голосні* [Потушняк 2007, с. 72], *тиху тінь* [Потушняк 2007, с. 72], *дзвінкі століття* [Потушняк 2007, с. 72], *тихе плесо* [Потушняк 2007, с. 74], *німім прокльони* [Потушняк 2007, с. 74], *тихий південь* [Потушняк 2007, с. 77].

Серед епітетів за значенням в ліриці Ф. Потушняка найменше представлені смакові епітети. Це поодинокі художні означення (солодкий, гіркий): *солодкі соки* [Потушняк 2007, с. 77], *гірку полинь* [Потушняк 2007, с. 77].

Задля більшого увиразнення естетичної дійсності Ф. Потушняк поруч із епітетами зорової семантики, акустичними, використовує і тактильні. Такі епітети позначають тепло та холод: *мечі вогняні* [Потушняк 2007, с. 79]; *гарячих струмків* [Потушняк 2007, с. 69], *гаряче вино* [Потушняк 2007, с. 71]; *кипучі соки* [Потушняк 2007, с. 77]; *теплому завої* [Потушняк 2007, с. 58], *сльоза тепла* [Потушняк 2007, с. 61], *теплий промінь* [Потушняк 2007, с. 73], *теплий промінь* [Потушняк 2007, с. 76], *тепле слово* [Потушняк 2007, с. 82]; *холодні струї* [Потушняк 2007, с. 61], *холодний вітер* [Потушняк 2007, с. 76].

Звертаємо увагу й на апозитивні епітети, які теж фіксуємо в мовотворчості Ф. Потушняка. Функціонування іменникових апозитивних конструкцій епітетів має свою специфіку. У поетичних творах Ф. Потушняка за способом взаємодії з означуванним словом та місцем щодо нього можна виділити кілька груп апозитивних епітетів:

1) конструкції з прикладкою у препозиції: *птахи-зорі* [Потушняк 2007, с. 57], *пташка-сонце* [Потушняк 2007, с. 63], *слова-пташки стооки* [Потушняк 2007, с. 68], *хлопець-сон* [Потушняк 2007, с. 69], *пес-зірниця* [Потушняк 2007, с. 70], *сонце-броня* [Потушняк 2007, с. 70], *пелюстки-дуги* [Потушняк 2007, с. 71], *овоч-день* [Потушняк 2007, с. 78], *хлопець-час* [Потушняк 2007, с. 79], *голуб-день* [Потушняк 2007, с. 84];

2) конструкції з прикладкою у постпозиції:

скриня-світ [Потушняк 2007, с. 68], *лампа-невидимка* [Потушняк 2007, с. 70], *життя-хвилинка* [Потушняк 2007, с. 70];

3) конструкції з семантично рівноправними іменниками, побудовані як парні зближення сумарної семантики, які становлять певний концепт: *сонце-хлоп'ятко* [Потушняк 2007, с. 69], *діву-повітрулі* [Потушняк 2007, с. 76], *Діва-Риба* [Потушняк 2007, с. 80].

Використовуючи такі епітети, Ф. Потушняк апелює до властивості людського мислення асоціативно встановлювати відношення між зображуваними явищами.

До епітетів можна зарахувати і юкстапозити, побудовані на синонімічному зближенні компонентів: *промені-вогні* [Потушняк 2007, с. 77], *тіні-таємниці* [Потушняк 2007, с. 79], *природі-лоні* [Потушняк 2007, с. 64]. Такі епітетні конструкції інтенсифікують певну рису об'єкта і, водночас, дають суб'єктивну оцінку.

За структурою епітети можуть бути простими (мають одну основу), складними чи складеними (мають дві й більше основ). Останні синтезують образність, дають змогу відтворити багатогранне поетичне уявлення. Різний характер граматичного вираження основ дозволяє виділити такі епітетні сполучення:

- епітетні сполучення з нумерально-субстантивною основою: *невідомість стоока* [Потушняк 2007, с. 68], *стооки глибокі кроки* [Потушняк 2007, с. 74];

- епітетні сполучення з ад'єктивно-субстантивною основою: *мудроясну синь* [Потушняк 2007, с. 58], *зеленоперий птах* [Потушняк 2007, с. 70], *зеленооки сні* [Потушняк 2007, с. 72], *зеленоока ніжна тінь* [Потушняк 2007, с. 73], *кароокий туман* [Потушняк 2007, с. 78], *зеленоокий сон* [Потушняк 2007, с. 80];

- епітетні сполучення з субстантивно-дієслівною основою: *вітри благовійні* [Потушняк 2007, с. 72], *золотоносні ріки* [Потушняк 2007, с. 80];

- епітетні сполучення з адвербіально-дієслівною основою: *тайновіщих брів* [Потушняк 2007, с. 63].

Отже, епітет у ліриці Ф. Потушняка є одним із найуживаніших поетичних засобів. За допомогою художніх означень автор передає внутрішній стан свого ліричного героя, описує мальовничі краєвиди української природи, висловлює свої думки, емоції. Епітети надають поезії Ф. Потушняка вишуканості, надзвичайної виразності та мелодійності. Епітети-кольоративи – один із важливих засобів мовотворчості Ф. Потушняка. Традиційні й індивідуально-авторські означення, які розбудовують цей фрагмент епітетного поля, засвідчують високу майстерність мовомислення автора у використанні засобів поетичного мововираження.

На підставі врахування специфіки основи порівняння виділяють два найзагальніші класи іменникових компаративем: а) з ознакою «динамічної» ознаки в основі: *роздерти звички (як?) як старі котари* – іменникове утворення залежить від ді-

еслівної форми; б) з ознакою «статичної» ознаки в основі: *(уста) тверді (як саме? наскільки?) як лезо меча* – прислівникова структура залежить від прикметника [Юріна 2016, с. 97].

У поезіях Ф. Потушняка спостерігаємо наявність обох класів іменникових компаративем. Проте, найбільшу кількість спостерігаємо саме із ознакою «динамічної» ознаки в основі – іменникове утворення залежить від дієслівної форми. Простежимо їх на прикладах із різних поетичних збірок.

Із рукописної збірки «Пори року» 1928 року: *Море грає, як прокляте* [Потушняк 2007, с. 22]; *Ідуть полем тині, мов на скін* [Потушняк 2007, с. 23]; *У полі береза стоїть, / Мов дівчина бідна скотарка* [Потушняк 2007, с. 23]; *І сили знов серце не має, / Мов в водах самотнє весло* [Потушняк 2007, с. 23]; *З-понад гір ось духи бачу – / Як метіль, летять* [Потушняк 2007, с. 24]; *Мов легінь, веселий, ярій, / В гори вечір йде і мріє* [Потушняк 2007, с. 26]; *Закружляли, зашуміли / Вітри, як метіль* [Потушняк 2007, с. 28]; *Жура впала, як імла* [Потушняк 2007, с. 29]. У цій збірці іменникові компаративем утворюються за допомогою сполучників *як і мов*.

Із рукописної збірки «Поезії» 1931 року: *Неначе змій, застиг на збочу / Води живучий водограй* [Потушняк 2007, с. 32]; *І по ріці в простір багрянний / Іде мій юний бистрий крок / З лісів мороз, як змій вогняний, / Снігами молодих толок* [Потушняк 2007, с. 32]; *І мов ріка йде з божих віч / Таємне, мудре слово* [Потушняк 2007, с. 33]. *Як легіт, ніч із гір летить...* [Потушняк 2007, с. 34]. У поданій збірці іменникові компаративем утворюються за допомогою сполучників *неначе, як, мов*.

Із збірки «Далекі вогні» 1934 року: *До мене духи завітала / В північних тінях в бурний час, / Як громи в далечах лунали / І блиск над горами погас* [Потушняк 2007, с. 38]. *Неначе човни йдуть із моря, / Хмарки в далеких там рядах* [Потушняк 2007, с. 50]. У цій збірці іменникові компаративем утворюються за допомогою сполучників *як і неначе*.

Як уже зазначалося, у поезіях Ф. Потушняка, хоч і в меншій кількості, спостерігаємо й наявність іменникових компаративем з ознакою «статичної» ознаки в основі – прислівникова структура залежить від прикметника: *Хрести білі під горою, / Наче лебеді в постою* [Потушняк 2007, с. 38]. *Далекий біг гірських отар / В просторах зник, як сон желання* [Потушняк 2007, с. 56]; *Ти зіркою знову глядиш / У серце моє сонне / Вечірніх вогників ряди / Йдуть в ліси бездонні* [Потушняк 2007, с. 57]; *Невинних привидів оман / Розстлали духи по роздоллю* [Потушняк 2007, с. 57]; *І сяє меч... суворих блідих дів* [Потушняк 2007, с. 58].

Можемо також виокремити ще одну групу компаративем з імпліцитним показником, які становлять конструкції з родовим відмінком однини і множини у порівняльному значенні. Їх специфікою є контамінація об'єкта й показника порівняльних відношень в одній лексемі, а саме: об'єкт виражається лексичним значенням слова, а показник – граматичним (формою родового відмінка): *Метіль у полі – стогін ночі. / Зірок в простори лине сяй* [По-

тушняк 2007, с. 32]; *В снах зелених вечорів / Тихі співи дів незнаних. / О твої з огнів туманних / Сні зелених вечорів* [Потушняк 2007, с. 57]. *Упали тихо за обрій / Великих болів темні струї* [Потушняк 2007, с. 58]; *Зів'ялі дзвонів пелюстки / У грішні гір пануть долоні* [Потушняк 2007, с. 66].

Трапляються в поезіях Ф. Потушняка порівняння зі порівнювальним сполучником *що* у значенні *як*: *Старе, що згублені корали, / Мене з дороги не зведе* [Потушняк 2007, с. 53].

У поезіях знаходимо також такі порівняльні конструкції, які поєднують у собі семи уподібнення й перетворення. Наприклад, конструкції з орудним відмінком: *Ти зіркою знову глядиш / У серце моє сонне* [Потушняк 2007, с. 57] (*глядиш (дивишся) наче (мов, як) зірка*); *Проходить час весільним кроком / Танцюють дзвони на роздоллі* [Потушняк 2007, с. 59] (*час, неначе крок*); *Промінням мислі линуть до зорі – / У серцях пташка-сонце гнізда звила* [Потушняк 2007, с. 63] (*линуть мислі (думки), неначе (мов, як) проміння до зорі, тобто дуже швидко*).

Таким чином, порівняльні конструкції мають різні способи вираження: словом, словосполученням, підрядним реченням тощо. Вони найчастіше входять у компаративемну конструкцію за допомогою сполучника. Найуживанішими з-поміж них є такі: *мов, як, немов, ніби*. При цьому вони бувають і лаконічні, і розгорнуті. Особливо часто трапляються розгорнені порівняння зі сполучником *мов*. Вони привертають увагу читача до якогось предмета чи явища порівняльною формою.

Висновки. Отже, підсумовуючи, можемо зробити такі висновки. Епітет у поезії Ф. Потушняка стає інструментом, завдяки якому твориться авторська картина почуттів і переживань, твориться нова естетична дійсність. За граматичним вираженням виділяємо такі групи епітетів: ад'єктивні, дієприкметникові та адвербіальні. Домінуюльними у поезії Ф. Потушняка є ад'єктивні, а найменше спостерігаємо адвербіальних епітетів. Серед епітетів за значенням виділяємо епітети зорової семантики, внутрішньо-психологічного сприйняття, акустичні, смакові, тактильні. Найбільшу групу становлять художні означення, які розкривають авторську кольорову візію світу. Це такі кольоративи як: *багрянний, білий, зелений, золотий, мармуровий, мраморний, сивий, синій, срібний, чевоний, чорний*. Спостерігаємо також у творчості поета й використання контрастних епітетів зорової семантики, таких як *блідий, кривавий, невидимий, прозорий, світлий, стемнілий, темний, туманний, ясний*. У мовотворчості Ф. Потушняка наявне й функціонування іменникових апозитивних конструкцій епітетів. За способом взаємодії з означуваним словом та місцем щодо нього можна виділяємо кілька груп апозитивних епітетів: конструкції з прикладкою у препозиції, конструкції з прикладкою у постпозиції, конструкції з семантично рівноправними іменниками, побудовані як парні зближення сумарної семантики, які становлять певний концепт. За структурою виділяємо прості й складні (складені). Різний характер

граматичного вираження основ дозволив виділити такі епітетні сполучення: епітетні сполучення з нумерально-субстантивною основою, епітетні сполучення з ад'єктивно-субстантивною основою, епітетні сполучення з субстантивно-дієслівною основою, епітетні сполучення з адвербіально-дієслівною основою.

На підставі врахування специфіки основи порівняння в поезіях Ф. Потушняка спостерігаємо наявність обох класів іменникових компаративем. Проте найбільшу кількість спостерігаємо з динамічною ознакою в основі – іменникове утворення залежить від дієслівної форми. Виокремлюємо групи компаративем із імпліцитним показником, які становлять конструкції з родовим відмінком однини і множини у порівняльному значенні, а також конструкції з оруд-

ним відмінком. Досліджувані порівняльні конструкції мають різні способи вираження: словом, словосполученням, підрядним реченням тощо, найчастіше входять у компаративемну конструкцію за допомогою сполучника.

У своїй творчості Ф. Потушняк використовує різноманітні засоби художньої виразності. Наша увага сьогодні повернута саме до тих виражальних засобів, яких найбільше фіксуємо у мовотворчості цього поета. Саме через них втілюється унікальність світовідчуття й світосприйняття, властива цій особистості. За допомогою епітетів і порівнянь досягається особлива виразність, глибина і лаконічність зображуваного. Адже влучний епітет чи порівняння надають безпосередності й унікальності поетичній мові Федора Потушняка.

Література

1. Бирик С.П. Словник епітетів української мови. Київ, 1998. 431 с.
2. Ганич І.Д., Олійник І.С. Словник лінгвістичних термінів. Київ: Вища школа, 1985. 360 с.
3. Зорівчак Р. «Боліти болем слова нашого...». URL: <http://www.ukrslovo.com.ua/work/archive/2008>.
4. Кочан І.М. Лінгвістичний аналіз тексту. Київ: Знання, 2008. 423 с.
5. Красавіна В.В. Структурно-семантичні, стилістичні та текстові функції епітета в історичному романі (на матеріалі творів другої половини XIX – першої половини XX ст.): автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.02.01 – українська мова. Київ, 2005. 18 с.
6. Кульбабська О.В. Текстотворча функція епітета в художньому тексті (на матеріалі мови творів Івана Багряного). *Вісник Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна. Серія: Філологія.* № 742. Вип. 48. Харків, 2006. С. 256–265.
7. Мацько Л.І. Стилістика української мови. Київ: Вища школа, 2003. 462 с.
8. Онопрієнко Т.М. Епітет у системі тропів сучасної англійської мови (Семантика. Структура. Прагматика): автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.02.04 – германські мови. Харків, 2002. 19 с.
9. Пентиліук М.І. Культура мови і стилістика. Київ, 1994. 240 с.
10. Потушняк Ф. Мій сад. Упоряд. Д. Федака. Ужгород: Закарпаття, 2007. 576 с.
11. Селіванова О.О. Сучасна лінгвістика: термінологічна енциклопедія. Полтава: Довкілля-К, 2006. 716 с.
12. Словник української мови: в 11 т. URL: <https://slovnuk.in.ua>
13. Шутова Л.І. Епітет в українській поезії 20–30-х років XX століття (структурно-семантичний і функціональний аналіз): автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.02.01 – українська мова. Київ, 2003. 18 с.
14. Юріна Ю.М. Діюстий Олени Теліги: дис. ... канд. філол. наук: 10.02.01 – українська мова. Херсон, 2016. 194 с.
15. Abrams M.H., Harpham G.G. A Glossary of Literary Terms. 9th ed. Boston: Wadsworth Cengage Learning, 2009. 393 p.
16. Crystal D. A Dictionary of Language. 2nd edition. Chicago: University of Chicago Press, 2001. 391 p.

References

1. Byrik S.P. (1998) Slovnuk epitetiv ukrainskoi movy [Dictionary of epithets of the Ukrainian language]. Kyiv. 431 s. [in Ukrainian].
2. Hanych I.D., Oliinyk I.S. (1985) Slovnuk linhvistychnykh terminiv [Dictionary of linguistic terms]. Kyiv: Vyshcha shkola. 360 s. [in Ukrainian].
3. Zorivchak R. (2008) «Bolyty bolem slova nashoho...» [«To hurt with the pain of our words...»]. URL: <http://www.ukrslovo.com.ua/work/archive/2008> [in Ukrainian].
4. Kochan I.M. (2008) Linhvistychnyi analiz tekstu [Linguistic analysis of the text]. Kyiv: Znannia. 423 s. [in Ukrainian].
5. Krasavina V.V. (2005) Strukturno-semantichni, stylistychni ta tekstovi funktsii epiteta v istorychnomu romani (na materialy tvoriv druhoi polovyny XIX – pershoi polovyny XX st.) [Structural-semantic, stylistic and textual functions of the epithet in the historical novel (based on the works of the second half of the 19th – the first half of the 20th centuries)]: avtoref. dys. ... kand. filol. nauk: 10.02.01 – ukrainska mova. Kyiv. 18 s. [in Ukrainian].
6. Kulbabska O.V. (2006) Tekstotvorcha funktsiia epiteta v khudozhnomu teksti (na materialy movy tvoriv Ivana Bahrianyho) [The text-creating function of the epithet in the artistic text (based on the material of the language of the works of Ivan Bahrianyi)]. *Visnyk Kharkivskoho natsionalnoho universytetu imeni V.N. Karazina. Seriya: Filolohiia.* № 742. Vyp. 48. Kharkiv. S. 256–265 [in Ukrainian].

7. Matsko L.I. (2003) *Stylistyka ukraïnskoi movy* [Stylistics of the Ukrainian language]. Kyiv: Vyscha shkola. 462 s. [in Ukrainian].
8. Onopriienko T.M. (2002) *Epitet u systemi tropiv suchasnoi anhliiskoi movy (Semantyka. Struktura. Prahmatyka)* [Epithet in the system of tropes of the modern English language (Semantics. Structure. Pragmatics)]: avtoref. dys. ... kand. filol. nauk: 10.02.04 – hermanski movy. Kharkiv. 19 s. [in Ukrainian].
9. Pentyliuk M.I. (1994) *Kultura movy i stylistyka* [Language culture and stylistics]. Kyiv. 240 s. [in Ukrainian].
10. Potushniak F. (2007) *Mii sad* [My garden]. Uporiad. D. Fedaka. Uzhhorod: Zakarpattia. 576 s. [in Ukrainian].
11. Selivanova O.O. (2006) *Suchasna linhvistyka: terminolohichna entsyklopediia* [Modern linguistics: a terminological encyclopedia]. Poltava: Dovkillia-K. 716 s. [in Ukrainian].
12. *Slovyk ukraïnskoi movy: v 11 t. (1970–1980)* [Dictionary of the Ukrainian language: in 11 volumes]. URL: <https://sum.in.ua> [in Ukrainian].
13. Shutova L.I. (2003) *Epitet v ukraïnskii poezii 20–30-kh rokiv XX stolittia (strukturno-semantychnyi i funktsionalnyi analiz)* [Epithet in Ukrainian poetry of the 20^s–30^s of the 20th century (structural-semantic and functional analysis)]: avtoref. dys. ... kand. filol. nauk: 10.02.01 – ukraïnska mova. Kyiv. 18 s. [in Ukrainian].
14. Yurina Yu.M. (2016) *Idiostyl Oleny Telihi* [Idiostyle of Olena Teliha]: dys. ... kand. filol. nauk: 10.02.01 – ukraïnska mova. Kherson. 194 s. [in Ukrainian].
15. Abrams M.H., Harpham G.G. (2009) *A Glossary of Literary Terms*. 9th ed. Boston: Wadsworth Cengage Learning. 393 p. [in English].
16. Crystal D.A. (2001) *Dictionary of Language*. 2nd edition. Chicago: University of Chicago Press. 391 p. [in English].

EXPRESSIVE MEANS OF FEDIR POTUSHNYAK'S ARTISTIC LANGUAGE

Abstract. The article analyzes the functioning and features of the use of expressive means of artistic language on the example of epithets and similes in the language of Fedir Potushnyak. It was found that there is no consensus in modern linguistics regarding the definition of an epithet. However, most researchers define the epithet as an artistic meaning, focusing on its visual and aesthetic function. The attempts of linguists to unify the epithet system motivated the emergence of various classifications. It is established that epithets are divided into lexical-semantic groups, among which epithets of visual semantics are distinguished; epithets of intra-psychological perception. Odorous and emotional epithets are distinguished among intrasensory epithets. Separate fields of the tropics intersect, resulting in the formation of hybrid tropes, in particular, hybrid epithets. In addition, the article reflects the problem of “comparison”, determining the place and functions of comparative constructions in the system of linguistic units of the Ukrainian language. It has been found that in linguistic works today, comparison is more or less elaborated as a linguistic means of artistic representation of reality.

It has been proven that adjective epithets are dominant in F. Potushnyak's works of art, and adverbial epithets are the least dominant. Among the epithets, the epithets of visual semantics, inner-psychological perception, acoustic, gustatory, and tactile are distinguished by their meaning. Attention is drawn to coloratives, as one of the largest groups of epithets of visual semantics and contrasting epithet combinations. Much attention is paid to the functioning of noun appositive constructions of epithets in F. Potushnyak's speech. Several groups of appositive epithets are distinguished according to the way of interaction with the signified word and the place relative to it. Epithet combinations are also divided into several thematic groups according to the nature of the grammatical expression of the bases and their structure.

On the basis of taking into account the specifics of the basis of comparison in F. Potushnyak's poetry, groups of comparatives with an implicit indicator are distinguished, which are constructions with the genitive singular and plural in a comparative sense, as well as constructions with the instrumental case. The ways of expressing the studied comparisons and their functional features are also clarified.

Keywords: epithet, means of expression, language creation, comparison, Fedir Potushnyak.

© Снџозик Г., 2023 р.

Ганна Снџозик – аспірантка кафедри української мови Ужгородського національного університету, Ужгород, Україна; anna.snjozyk@gmail.com; <https://orcid.org/0000-0002-1572-7064>

Hanna Snozyk – Graduate Student of the Ukrainian Language Department, Uzhhorod National University, Uzhhorod, Ukraine; anna.snjozyk@gmail.com; <https://orcid.org/0000-0002-1572-7064>